

A kereskedelmi és ipari verseny.

Irta: *Dr. Sövényházy-Neuhold Ferenc*
kir. kúriai bíró.

Rég elismert igazság, hogy a nemzet létének életető elemei a kereskedelem és az ipar. Az állam polgárainak különböző cikkekre van szükségük, amelyeket maguk előállítani vagy beszerezni nem tudnak, s a kereskedelem és az ipar azok a fontos tényezők, amelyek egyéb ható tényezők mellett az állam polgárainak szükségleteit kölcsönösen kielégítik, s ezáltal azokat egymáshoz közel hozzák. Már a régi világban is nagy súlyt fektettek a kereskedelemre és az iparra, amelyek a legrégebbi kor és az ókor népeinél, a föníciaiaknál, görögöknél, rómaiaknál egyaránt az állam fenntartó pillérei, oszlopai voltak. A régi népek annyira átértékelték a kereskedelem fontosságát, hogy kifejlett pénzrendszer hiányában a cserekereskedelemre rendezkedtek be, vagyis a kereskedő és az ipáros nem kapott és nem is akart az árújáért pénzt kapni, hanem azt olyan áruval cserélte ki, amelyre viszont neki volt szüksége, de előállítani nem tudott.

Az állam kereskedelmi és ipari politikája, amely a kereskedelem és az ipar fejlesztésénél irányadó elveket foglalja magában és az azok fejlesztésére irányuló törvényhozási és kormányzati teendőket megvalósítja, a kereskedelmi és ipari szabadság jogelvén épül fel. A kereskedelem és az ipar szabadságának lehető fenntartása az államnak egyik legfontosabb feladata. A más államokkal folytatott kereskedelem, a külkereskedelem, épúgy sok feladatot ró az államra, mint az országon belül folytatott belkereskedelem, s mindkettő azt a fontos feladatot tűzi az állam vezető tényezői elé, hogy a kereskedelem és az ipar szabadságát a legteljesebb mértékben megóvják, mert minden államnak vannak olyan különleges gazdasági, ipari vagy más termékei, amelyeket más államok nélkülöznek vagy azokkal nem kellő mértékben rendelkeznek, s ezért oly fontos az államok életében, hogy polgáraik szükségletét akár az országban folyó belkereskedelem, akár a más országokkal fenntartott külkereskedelem teljes szabadsága útján biztosítsák.

Az országba bejövő árúk behozatalának lehető előmozdítása és annak lehetővé tétele tehát, hogy a szükséges árúk a külföldi országokból hozzánk behozassanak, és ezzel szemben annak a lehetővé tétele, hogy a behozatal ellensúlyozásaképen viszont minél több nálunk termelt és más országokban szükségelt árú külföldre kivitessék, az állam egyik legfontosabb feladata és gerince az állam külkereskedelmi politikájának. Nem kevésbé fontos feladatot ró az államra a belkereskedelem, amely az itt termelt, előállított és forgalomba hozott árúk helyes forgalmazását hivatott szabályozni. Ez azonban csak úgy

Lehetséges, ha az állam a kereskedelem és az ipar legfontosabb elevét, azok szabad gyakorolhatását a legnagyobb mértékben tiszteletben tartja, mert a szabad kereskedelem és ipar a legalkalmasabb arra, hogy az áralakulásokat kedvezően befolyásolja.

Az államnak vitális érdeke, hogy polgárai meglegegedettek legyenek, mert valamint az egyén csak úgy tudja megszerezni embertársai megbecsülését, ha rendes életmódjával és viszonyainak rendezettségével a haza hasznos polgárává lesz, azonképen az állam is csak azzal biztosíthatja magának a többi állam megbecsülését, ha polgárainak életkörülményei és azok rendezettsége a külföld előtt azt a tudatot képések ébreszteni, hogy az ország dolga rendben van, és a szomszédai helyzetét és létalapját veszélyeztető kilengésektől tartani nem kell. Ebben pedig fontos szerepet játszik a kereskedelem, természetesen a tisztességes kereskedelem, amely magasabb etikájával és erkölcsi világnézetével a jogrend alapjának egyik legfontosabb pillére.

Sajnosan tapasztaltuk azonban, hogy a hazánkat oly súlyosan érintő világháborús és az azt követő forradalmak olyan válságos gazdasági helyzetet teremtettek, amely a gazdasági élet minden ágában bomlasztó hatást idézett elő. A szomorú békekötések az államokat oly mérvben eltávolították egymástól, ami a béke boldog éveiben elképzelhető nem volt. Határaitak védvámokkal és más korlátozó intézkedésekkel szorosan elzárták egymás elől. Gondosan örködnek afölött, hogy az egyik állam ne szállíthassa be termelési és gyártási feleslegeit a másik állam területére, és hogy viszont attól minél kevesebb árút vásároljon és hozzon be a saját országába. Ez természetesen a belkereskedelemben is érezteti hatását, mert más okok mellett szintén egyik tényezője annak, hogy az állam polgárai elszegényedtek, s az elszegényedés következtében a belkereskedelem is szükségszerűen visszafejlődésnek indult. A béke boldog éveiben virágzó ipar és kereskedelem, amely a tisztességes üzletmenet mellett az azzal foglalkozóknak megfelelő és biztos megélhetést biztosított, a nyomasztó gazdasági viszonyok következtében épügy elvesztette azt a biztos létalapját, amely megbízhatóságának bázisa volt, mint a gazdasági élet egyéb ágai, és bizony igen gyakran olyan térre terelődött, amely a tisztességes kereskedelem és ipar körén túllépett és azzal nem törődve, minden áron való létfenntartást akart az azzal foglalkozóknak biztosítani.

Az ipari és kereskedelmi érdekképviseletek már régóta aggodalommal látták az ipari és kereskedelmi élet sajnálatos kilengéseit és sürgették a kormányokat, hogy — úgy mint más országokban — törvényes úton védje meg a tisztességes ipart és kereskedelmet azoktól a betolakodott elemektől, amelyek az üzleti etika és a kereskedői morál minden megkívánt feltételein

és szabályán keresztülvágva, csak a maguk önző egyéni érdekeit tölték előtérbe és ezzel a tisztességes ipar és kereskedelem fennállását veszélyeztették és sok esetben a folytatását is lehetlenné tették. Ez elemek magatartásukkal súlyos károkat okoztak azoknak a tisztességes kereskedőknek és iparosoknak, akik a tisztesség útjáról letérni nem kívántak, a régi virágzó idők becsületes kereskedői felfogása és mentalitása alapján állottak és amazokkal szemben háttérbe szorultak.

Az említett kereskedői kilengések leginkább abban mutatkoztak, hogy egyes kereskedők árúiknak forgalomba hozatalánál olyan adatokat híreszteltek, amelyek a valóságnak meg nem feleltek, megtévesztésre alkalmasak voltak, — vagy a valóságnak megfelelő adatot úgy hirdették, hogy annak a szokásos figyelem mellett a valóságnak meg nem felelő értelmet lehetett tulajdonítani. Mások ismét az árúkat a rendes üzleti forgalmon kívüli eredetűeknek, pl. csődtömegből, zálogházból, bírói vagy hatósági árverésből, megvásárolt üzletből vagy árúraktárból származóknak tüntették fel, vagy alkalmoszerű vásárlási lehetőség hirdetésével árusították. Ismét mások oly jeizessei, kiállításban, csomagolással hozták az árúkat belföldön forgalomba, amely alkalmas volt arra, hogy külföldön készült áru belföldi vagy belföldön készült áru külföldi áru látszatát keltse, — avagy oly nevet, céget, ismertető jelet, rajzot, címert használtak, amely őket meg nem illette, — avagy nevüket, cégüket vállalatuk körében úgy használták, hogy vállalatukat azonos vagy hasonló hangzású nevet, céget vagy védjegyet jogosan használó más versenyvállalattal össze lehetett téveszteni. Voltak egyesek, akik olyan jellegzetes külsőben vagy olyan elnevezéssel hozták árúikat forgalomba, vagy az árúk szállításánál vagy üzletfelek szerzésénél olyan segédeszközt, megjelölést, nevet, céget, rajzot, ismertetőjegyet, védjegyet használtak, amelyről a forgalomban már egy másik versenyvállalatot szoktak felismerni. Mások verseny céljára versenytársukra olyan valótlan tényt állítottak vagy híreszteltek, valamely tényre közvetlenül oly valótlan kifejezést használtak, vagy az üzleti tisztességbe ütköző más olyan cselekményt követtek el, amely a versenytárs hitelének vagy jóhírnevének a veszélyeztetésére vagy hitelképességének a csökkentésére volt alkalmas.

Ezeknek a kilengéseknek hathatós meggátlására irányuló törekvés hozta létre a tisztességtelen versenyről szóló 1923. évi V. és az üzleti hirdetések korlátozásáról szóló és az előbbi törvénycikk módosítása tárgyában alkotott 1933. évi XVII. törvénycikket, amely törvényekkel kívánta a magyar törvényhozás a kereskedelmi és ipari verseny tisztességét megvédeni és az azzal ellenkező magatartást megbélyegezni.

Azonban — mint minden új törvényalkotás — a verseny-törvény is sok félreértésre adott okot.

A törvény természetesen csak a kereteket adta meg, amelyek között a tisztességes ipari és kereskedelmi életnek lefolytania és a verseny tisztességének megóvatnia kell, s a törvény kétségtelenül üdvös rendelkezéseinek a helyes keresztülviteléi az azt igénybevevő érdekeltekre és az alkalmazó bíróságokra bízta.

E keret tartalmát nem az egyes konkrét esetek gondos tanulmányozása tölti be, hanem a bennük lüktető kereskedelmi érzék, amely nem talál enyhe megoldást a tisztességtelen versenyeszközöket igénybevevő versenytárs cselekedeteinek a megítélésénél, amely nem enyhítő, hanem súlyosbító körülménynek látja a sajátlagos, a tisztességes kereskedelmet és ipart anyagilag és erkölcsileg egyaránt porbasújtó súlyos gazdasági helyzetet, de viszont a szabad verseny védelmében nem lát gonosztságot, büntetendő cselekményt magában az üzleti élelmességben, tehát ott, ahol az üzleti tisztesség rovására eső sérelem be nem következett.

A gyakorlati életben a törvény számos rendelkezését az érdekeltek úgy kívánták alkalmazni, mintha a törvény kizárólag az ő egyéni érdekeik megvalósíthatása, keresztülvitele végett jött volna létre. Ezzel ismét az a fenyegető veszély állott elő, amelynek eredménye igen könnyen a kereskedelmi és ipari szabadverseny megbénítása lehetett volna. Egyes kereskedelmi és ipari érdekeltségek ugyanis abban a téves hitben voltak, különösen a törvény alkalmazásának kezdő idejében, hogy a törvény alkalmazásával és a törvényen keresztül minden velük szembenálló és versenyző kereskedelmi vagy ipari vállalkozást megsemmisíthetnek, hogy azután a kereskedelmi körükhöz tartozó árúk piacán egyedül állhassanak és versenytársaikat kizárhassák.

A törvény ezt nem célozta és nem célozhatta, mert a törvényhozás tudatában volt annak, hogy a kereskedelem és az ipar fontos érdekeket képviselnek, és hogy a tisztességes kereskedelem, amely megfelelő tisztességes eszközökkel hat oda, hogy a nagyközönség a szükségleteihez hozzájuthasson, az állam életében fontos szerepet játszik és az állampolgárok boldogulásának és jólétének egyik leghathatósabb eszköze. A szabad kereskedelmet és iparüzést tehát nemcsak megbénítani nem akarta, hanem a törvény megalkotásával egyenesen elősegíteni kívánta, amikor törvényes eszközökkel akart oda hatni, hogy a verseny tisztességének megóvása céljából a tisztességtelen versenyeszközökkel dolgozó versenytársak a porondról leszoríttassanak. Ezért jelöli meg a törvény világosan azokat a kereteket, amelyek között a tisztességes kereskedelemnek és iparnak folynia kell, és sújtja abban hagyási kényszerrel és bünteti azokat, akik a tisztességes kereskedelemmel és iparral szembehelyezkedve, tisztességtelenül

tességtelen üzletvitelükkel versenytársaiknak jelentékeny károkat okoznak.

A törvény a panasztevő felperesek tetszésére bizza, hogy ügyüknek elbírálására akár a rendes bíróságokat, akár a kereskedelmi és iparkamarák székhelyein működő választott bíróságokat vegyék igénybe. A magyar igazságügyi szervezet szerint a rendes bíróságok, első fokon a királyi törvényszékek ítélete ellen a legfelsőbb bírósághoz kétfokú fellebbevitelnek van helye, míg a választott bíróságok ítéletei ellen csak felfolyamodásnak van helye bizonyos alaki sérelmek miatt az illetékes kir. ítélőtáblához, egyébként a választott bíróságok ítéletei ellen fellebbezésnek helye nincsen.

A rendes és a választott bíróságokra hárul immár a nehéz és komoly feladat, hogy a törvény rendelkezéseit olyképp alkalmazzák, hogy a kereskedelmi és ipari verseny tisztességébe ütköző minden magatartás megfelelően sújtassék, azonban gondos figyelmet fordítsanak arra, hogy a tisztességes kereskedelem és iparüzés csorbát ne szenvedjen, meg ne béníttassék, és a kereskedelem és az ipar szabad gyakorlása egyébként lehető maradjon.

A versenytörvény életbelépése óta több mint tíz esztendő telt el, és aki figyelemmel kíséri a rendes és a választott bíróság működését a tisztességtelen verseny perekben, örömmel állapíthatja meg, hogy a bíróságok döntései, beleértve a választott bíróságokét is, amelyek a kereskedő- és iparosvilág magasabb értelmiségi színvonalán álló képviselőiből kiválasztott zsűritagok és egy magasabbrangú bíró részvételével működnek, teljesen megnyugtatóak s az eléjük került kérdéseket nagy körültekintéssel és — ami dicséretnek a legnagyobb — olyképp oldják meg, hogy egyfelől a tisztességes ipart és kereskedelmet a tisztességtelen verseny túlkapásaival szemben megvédik, másrészt nagy figyelemmel öröködnék azon, hogy döntéseik nyomán az ipar- és kereskedelemüzés szabad versenye, amely a tisztességes ipar és kereskedelem létfeltételeit adja meg, korlátok közé ne szoríttassék, és hogy az ipar és kereskedelem az üzleti tisztesség keretein belül szabadon gyakorolható legyen.

Ez a két szempont az, amely ezekben a kérdésekben a döntés és a megoldás helyes vezérfonalát megadja és a kereskedői és ipari szabadverseny és a tisztességtelen verseny éles határvonalait akként húzza meg, hogy amíg egyfelől a tisztességes kereskedelemnek a tisztességtelen kereskedelem versenyétől tartania nem kell és hivatását amannak veszélyeztetése nélkül gyakorolhatja, addig másfelől a tisztességtelen kereskedelem a tisztességes kereskedelem fölé nem kerekedhetik, azt le nem gyűrheti, annak jelentékeny kárt nem okozhat.

A bíróságok éber működése eddig is meghozta és ezután:

is meg fogja hozni azt az eredményt, amely a tisztességes szabadkereskedelmet és iparüzést az államélet egyik alkotó pillérévé avatni hivatott.

A hitelélet helyreállítása.

Irta: *Székács Antal*, a felsőház tagja,
az Országos Hitelvédő Egylet elnöke.

A hitel oly régi, mint az ember gazdasági tevékenysége. A középkorban találkoztunk bankárokkal, kik az uralkodóknak pénzt adtak kölcsön háborúik finanszírozására és találkoztunk kereskedelmi hitelynyújtással, nemzetközi vonatkozásban is. Ámde sorsdöntő jelentőséghez a hitel csak akkor jutott, mikor kezdték a tőkét, a polgárok megtakarított pénzét, a termelés szolgálatába állítani.

Tudjuk, hogy az ipari termelésnek hatalmas méretű kifejlődése a technika csodálatosan gyors kibontakozásával párhuzamosan Angliában a mult század elején kezdődött. Azt kellene tehát feltételezni, hogy a hitel térfoglalása a termelésben is Angliából indult ki. Valójában a gazdasági liberális elméletének megalkotói Adam Smith, Ricardo, David Hume, stb. nem ismerték még fel a hitelnek a termelésben érvényesíthető nagy dinamikus erejét. Franciaországban, a takarékos kis polgár hazájában sarjadt ki először a termelési hitel gondolata és csodálatosképen a forradalmi szellemű Saint Simon gróf volt az, ki a mult század kezdetén sürgette először, hogy a tőkét az ipar nagyarányú fejlesztésére kell felhasználni, sőt egy ipari pártot akart létesíteni. És az első bank, mely hivatva volt modern értelemben a gazdasági életet megtermékenyíteni, szintén Franciaországban alakult. Isaac és Emile Péreire alapították a mult század harmincas éveiben a Credit Mobilier-t, mely magához vonta a megtakarított tőkéket, kitűzött programja szerint a mi modern bankjaink módjára vasutakat épített, a hajózást fejlesztette, az ipari termelést fokozta, a kereskedelmet alimentálta, mindezt oly arányokban, hogy Franciaország gazdagsága a második császárság alatt rohamosan gyarapodott. Ez az első modern bank, a Credit Mobilier, 1867-ben csunya bukással végezte be egy ideig dicső pályafutását. El kellett buknia, mert hosszú lejáratú hiteleket nyújtott olyan iparvállalatoknak, melyeket nem ellenőrizhettek és melyek a konjunkturák változó viszonyaitól biztonságot nem nyújtottak. Ezen tapasztalatok dacára a francia Crédit Mobilier nyomán Európa egyéb államaiban gombamódrá követték egymást a bankalapítások. Állandó körforgásban ezek a bankok a rendelkezésre bocsájtott hitellel fokozták a termelést, megtermékenyítették a gazdaságot, ami viszont a jövedelmek és takaréktőkék megsokszorozásával új és új pénzforrásokat irányított a bankok rezervoárjai felé.

Az ipari termelés soha sem sejtett kifejlődésével lépést tartott a világgazdaság, a nemzetközi kereskedelem fejlődése